

21.02.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**21 Şubat 2024
Çarşamba**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

21 Şubat 2024 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Türkiye-Birleşik Krallık Ortak Komitesinin Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı Arasında Serbest Ticaret Anlaşması Eki Menşe Protokolünü Değiştiren 15/3/2021 Tarihli ve 2/2021 Sayılı Kararı Kapsamı Ticarete Eşyanın Tercihli Menşenin Tespiti Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Medeniyet Üniversitesi Medeniyet Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Okan Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Okan Üniversitesi Turizm Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik

Perakende satışlar yüzde 11,4, cirolar ise yüzde 80 arttı

Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi, 2023 yılı Aralık ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 11,4, cari fiyatlarla perakende cirolar ise yüzde 80 oranında artış kaydetti.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2023 yılı Aralık ayına ilişkin perakende satış endekslerini açıkladı.

Buna göre, sabit fiyatlarla perakende satış hacmi, geçen yılın son ayında bir önceki aya kıyasla yüzde 1,7 yükseldi. Bu dönemde gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 0,3, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 2,3, otomotiv yakıtı satışları yüzde 1,8 artış gösterdi.

Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi Aralık 2023'te bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 11,4 arttı. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 8,7, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 16,9, artarken otomotiv yakıtı satışları yüzde 5,1 düştü.

En yüksek ciro artışı gıda dışı satışlarda

Cari fiyatlarla perakende ciro, Aralık 2023'te bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 80 arttı. Söz konusu ayda gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 78,8, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 85,1, otomotiv yakıtı satışları yüzde 62,9 artış kaydetti.

Perakende ciro, Aralık 2023'te bir önceki aya kıyasla yüzde 4,3 yükseldi. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 4,1, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 5, otomotiv yakıtı satışları ise yüzde 1,9 arttı.

Ramazan menüsü fiyatları uçtu gitti! 5 bin liraya kadar çıkıyor

11 ayın sultanı Ramazan'ın başlamasına az bir süre kala orucunu restoranlarda açmak isteyenler ancak kapısından geçecek... 2023'te İstanbul'daki restoranlarda kişi başı 300 ila 400 lira arasında olan iftar menüleri bu sene 500 liradan başlayıp 5 bin liraya kadar çıkıyor.

Ramazana sayılı gün kala restoran ve lokantalar iftar menülerini belirliyor. İftariyelik, çorba, ara sıcak, ana yemek ve tatlıdan oluşan menülerde geçen seneye oranla en az iki kat artış var.

NTV'de yer alan habere göre, Tüm Restoranlar ve Turizmciler Derneği Başkanı Ramazan Bingöl, geçen sene işletmesinde 900 TL olan iftar menülerinin 2 bin 500 TL'ye kadar çıktığını dile getirdi.

YÜZDE 100'E YAKIN ZAM

Bingöl, "Menülerde yüzde 100'e yakın zam beklenirken 4 bin ile 5 bin arasında değişecek. Şu anda bizim derneğimize de gelen en çok şikayetlerin başında restoran ve lokanta benzeri yerlerin fiyatlarının çok yüksek olduğu... Bu sene de yüzde 100'den aşağı olacağını düşünmüyorum." dedi.

Müşteriler, artan fiyatlardan şikayetçi olduğunu dile getirirken birçoğu artık evde oruç açmanın daha uygunu geleceğini söylüyor.

TEMEL NEDEN KIRMIZI ET FİYATLARININ ARTMASI

Gıda ürünlerinde, özellikle de kırmızı et fiyatlarındaki artış menülerin zamlanmasının temel nedeni olarak aktarılırken müşteriler ise denetimlerin artmasını istiyor.

Artan maliyetler çaresiz bırakıyor

AKP iktidarının ithalata dayalı politikaları tarım ve hayvancılığı bitirme noktasına getirdi. Çiftçi sayısı 2 milyon 177 bin 880 kişiye kadar geriledi. Artan maliyetleri karşılayamayan süt üreticileri hayvanlarını kesime gönderiyor.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, çiftçi sayısının 2 milyon 177 bin 880 kişi olduğunu açıkladı. Son bir kaç yılda binlerce çiftçinin tarımdan vazgeçtiğini belirten CHP'li Ömer Fethi Gürer, "Bunun tek nedeni AKP'nin iş bilmez yöneticilerinin hatalı tarım politikalarıdır." dedi.

CHP'li Gürer, Türkiye'deki çiftçi sayısı, organik tarım yapan çiftçiler ile sözleşmeli tarım yapan çiftçilerin sayısı ile ilgili Bakan Yumaklı'nın yanıtlaması istemiyle TBMM Başkanlığı'na soru önergesi verdi. Yumaklı, 2022 yılında ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayısının 2 milyon 177 bin 880 kişi olduğunu, bunlardan 167 bin 547 çiftçinin sözleşmeli bitkisel üretim yaptığını belirtti. Yumaklı, Türkiye'de 21 adet organik pazar bulunduğunu da belirterek, 2022 yılında organik tarım yapan çiftçi sayısını 48 bin 244 olarak açıkladı.

Eski Bakan Bekir Pakdemirli'nin soru önergesine verdiği yanıtta "2020 yılında iyi tarım uygulamaları yapan çiftçi sayısı 14 bin 51'dir. 2020 üretim yılı organik tarım yapan çiftçi sayısı 52 bin 590, organik yem bitkisi üretimi yapan çiftçi sayısı ise 7 bin 672'dir" dediğini anımsatan Gürer, "Görünen o ki organik tarımdan vazgeçen çiftçi sayısı da 4 bin geçmiş durumda. Tarım ülkesi olan 85 milyonluk Türkiye'de çiftçi sayısı 2 milyon 177 bine düştü" diye konuştu.

TÜKETİCİ DE MAĞDUR

Gürer, bir tarım ülkesi konumundaki Türkiye’de AKP hükümetleri döneminde uygulanan yanlış politikalar nedeniyle çiftçi sayısında belirgin bir azalmanın görüldüğünü belirtti. Gürer, "Üretici başta gübre ve yem olmak üzere girdi maliyetlerindeki artış karşısında tarım yapamaz duruma gelirken siyasi iktidar çözümü ithalatta bulmaya çalıştı ama bu kez de artan ürün fiyatları tüketiciyi mağdur etti. Böylece bir tarım ülkesi olan Türkiye, ne yazık ki tarımsal ürünlerde de ithalatçı konumuna düştü. Ürününe değer bulamayan üretici ise üretimden uzaklaşmak zorunda kaldı" dedi.

İNEKLER KESİME GÖNDERİLİYOR

Süt üreticileri, artan yem ve enerji maliyetleri nedeniyle hayvanlarını kesime göndererek üreticiliği bırakıyor. Edirne'nin Keşan ilçesinde ve bağlı köylerinde 2 bin 500 olan süt üreticisi sayısı 500'e kadar düştüğü belirtiliyor. Edirne Süt Üreticileri Birliği (SÜTÜB) Başkanı Mustafa Suiçmez, süt fiyatlarının maliyeti karşılamadığını belirterek zor durumdaki üreticilerin hayvanlarını kesime gönderdiğini anlattı. Suiçmez şöyle konuştu: "Dün Edirne Ticaret Borsası'nda 27 erkek hayvan satıldı. Tam 57 tane de dişi hayvan satıldı. 27 erkek, 57 dişi hayvan kesime gitti. Dişi hayvanlar 1-2 yıl içerisinde buzağıyı verme şansı yok, kesime gidiyor. 3 tane köyümüzde sıfır hayvancılık var. Ne sütçülük ne besicilik. Hâlâ önümüzde kapanmanın eşiğinde olan daha 5-6 köyümüz var. Bu köyler 150-200 kilo süte düştü. Sütü pazarlamakta zorlanıyoruz. Süt fiyatlarının acilen revize olmasını talep ediyoruz. Artık gerçekçi fiyatlar olsun. Bizim üreticimizin eline en az 18,5 lira geçmesi lazım. Sanayicilere de sesleniyorum; lütfen, yarın öbür gün orta, uzun vadede bu ham maddeyi bulamayacaksınız, bulmak için çok zorlanacaksınız."

Vatandaşın döviz talebi son haftalarda çok güçlü

Seçim sonrası kurlarda yükseliş beklentisi, döviz talebini artırdı. Mevduat faizinin gevşemesi ve TL kaynaklı KKM yapılamaması da talebe destek verdi.

Şebnem TURHAN

TL kaynaklı KKM'nin açılmamasına bir de yerel seçim sonrasında kurlarda artış olacağı beklentisinin eklenmesiyle vatandaşın döviz talebi son haftalarda oldukça hızlandı. Dolar/TL yılbaşından bu yana yüzde 5'e yakın yükselirken Merkez Bankası net uluslararası döviz rezervleri 22 Aralık'taki zirvesinden 11.3 milyar dolar eridi.

Vatandaşın her seçim sonrası kurda artış beklentisi son günlerde döviz talebi patlattı. Her ne kadar ekonomistler karşı çıksa da bankacılık sektörü kaynaklarının verdiği bilgiye göre döviz kurlarının seçim sonrası artacağı beklentisiyle vatandaşın döviz alımı arttı. Zaten bu yılbaşından bu yana yüzde 5'e yakın yükselen dolar/ TL hareketi ile talep belirginleşirken Merkez Bankası döviz rezervlerinde ise azalış devam ediyor. Merkez Bankası verilerinden ekonomistlerin yaptığı hesaplama göre 16 Şubat ile biten hafta itibariyle toplam döviz rezervleri 0.7 milyar dolar, net rezervler ise 0.4 milyar dolar azaldı. Bu 22 Aralık'taki zirve seviyeden 11 milyar 252 milyon dolar düşüşe işaret ediyor. Merkez Bankası'nın verilerine göre net uluslararası rezervler 9 Şubat haftasında 28 milyar 801,2 milyon dolar seviyesinde bulunuyor. Bir önceki haftaya göre 761 milyon dolarlık artış yaşansa da 22 Aralık'taki 40 milyar 86,4 milyon dolarlık zirvesinden 11.3 milyar dolar geride bulunuyor. Net uluslararası

rezervler 22 Aralık haftasından sonra üst üste 4 hafta geriledikten sonra 26 Ocak'ta yükselmiş ardından şubata ise gerileyerek başlamıştı. Bu hafta ise Merkez Bankası analitik bilançosundan ekonomistlerin yaptığı hesaplamalara göre net uluslararası 16 Şubat haftasında net rezervlerin 0.4 milyar dolar azalarak 28.4 milyar dolar seviyesine gerilemesi bekleniyor.

0.3 milyar dolarlık erime döviz çıkışından kaynaklandı

Net rezerv içinde değerlendirilen yurtiçi bankalarla yapılan swap hacminin 16 Şubat haftasında 2 milyar dolar azalması net rezervi olumsuz etkilediğini kaydeden ekonomistler altın fiyatlarının gerilemesinin de net rezervde 0.5 milyar dolarlık azalışa yol açtığını kaydetti. Kamunun döviz mevduatının 2.4 milyar dolar yükselmesi işlemleri sonucu net rezerv 0.1 milyar dolar azalırken kalan 0.3 milyar dolar düşüşün ise döviz çıkışından kaynaklandığı hesaplandı. Bu döviz çıkışı kamuya ve piyasaya döviz satışlarının yanı sıra reeskont kredi ödemeleri, yurtdışı bankalarla işlemlerden kaynaklandığı belirtildi. Toplam rezervlerde ise 16 Şubat haftasında 0.7 milyar dolarlık düşüş hesapladı ekonomistler. Bu da toplam rezervin 9 Şubat haftasındaki 134 milyar 926 milyon dolardan 134.2 milyon dolara düşüşü anlamına geliyor. Toplam rezervler kesintisiz gerilemesini böylece 5'inci haftaya taşıyacak. 22 Aralık'taki 145 milyar 452 milyon dolarlık zirvesinden ise toplam rezervler de 16 Şubat itibarıyla 11.25 milyar dolar erimiş olacak.

Dolar/TL'de bu yıl yükseliş yüzde 5'e dayandı

Rezervlerdeki gerileme de döviz talebindeki güçlü seyre işaret ediyor. Nitekim yılbaşından bu yana dolar/TL'deki yükseliş yüzde 4,84'ü buldu. Euro/TL arkadan gelse de bu yıl yükselişi yüzde 2 seviyesinde bulunuyor. Dolar/TL dün 30.90 seviyesi ile yüksek seyrederken dolarda 30.99 lira olan zirve ise 15 Şubat günü görüldü. Euro/TL dün 33.40 seviyesinin üzerinde hareket etti. Bu yıl görülen zirve ise 33.46 seviyesinde bulunuyor. Aslında yılsonuna ilişkin hem ekonomistlerin hem de piyasanın döviz kurlarına yönelik artış beklentisi enflasyonun altında seyrediyor. Merkez Bankası Piyasa Katılımcıları Anketi'ne göre bu yıl sonu dolar/TL beklentisi 40.02 seviyesinde. Ekonomistlerin de yılsonu dolar kuru beklentisi 40- 42 lira arasında değişiyor. Bu da kurdaki artışın yüzde 40-42 seviyesinde olacağını ve Merkez Bankası'nın yüzde 36 yılsonu enflasyon tahmininin üzerinde olsa da piyasanın enflasyon beklentisine yakın değerlendirilmesinin beklendiğini gösteriyor.

KKM'den çıkan da dövize talebi arttırdı

Ekonomistlerin ve Merkez Bankası'nın beklentilerine rağmen döviz kuru talebinin sürmesine ne büyük sebebinin aratacağına olan inanç olduğunu yineleyen ekonomistler TL kaynaklı kur korumalı mevduat hesaplarının artık açılmamasının da buradan çıkan paranın bir kısmının dövize kaymasının da talebi körüklediğini belirtti. TL mevduat faizlerinin de piyasadaki likidite fazlasının da etkisiyle yeterince cazip olmaması KKM'den çıkan paranın çoğunun standart TL mevduata geçmesini engelledi. Sosyal medya X'te e507 adlı hesabın yaptığı analize göre KKM hacmi 123 milyar dolar seviyesinden 9 Şubat itibarıyla 80 milyar dolara geriledi. Kapanan

KKM'lerin 24 milyar dolarının TL kaynaklı KKM hesabı olduğunu yazan uzman kalan TL KKM bakiyesinin ise 10 milyar dolar seviyesinde olduğunu belirtti.

Kur artışı direkt fiyatlara yansıtılıyor

Bunun yanı sıra bozulan enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışları da döviz kuru talebinde önemli bir yer tutuyor. Son yıllarda döviz kurlarındaki yükselişin enflasyona geçişkenliği de çok güçlü seyrediyor. Ekonomistlerin yaptığı hesaba göre TL'deki her yüzde 10 değer kaybı enflasyonu 5 puan artırıyor. Ve beklentilerin bozulması da kur değişimlerinin fiyatlara anında yansması sonucuna yol açıyor. Ekonomistlerin verdiği bilgiye göre geçmiş yıllarda döviz kuru değişimleri anında fiyatlara yansıtılmıyordu ancak son 2 yılda bozulan algı ve enflasyon beklentisine güven olmaması fiyatlara kur endekslemesinin önüne geçilememesine neden oldu. Ve bu nedenle de her kur değişimi fiyatlarda anında kendini gösteriyor.

TCMB'den likidite çekmeye yönelik yeni adım gelebilir

Borsa İstanbul repo-ters repo piyasasında ortalama gecelik faiz önceki gün yüzde 45'in altına düşerek yüzde 44,94 olarak gerçekleşti. Uzmanlar, ortalama repo faizinin haftalık repo ihale faizinin de altına gerilemesinin Merkez Bankası'ndan önümüzdeki aylarda TL likiditesini çekmeye yönelik yeni adımlar gelmesi gerekebileceğine işaret ettiğini vurguladı. Önceki gün itibarıyla Merkez Bankası TL depo alım ihaleleri yoluyla toplam 223 milyar TL likiditeyi sterilize ettiğini hesaplayan uzmanlar "Bu ihalelerin vadesinin bir hafta gibi kısa bir süre olması bankaların likidite konusundaki öngörüsünü artırıyor ve mevduat faizlerinin yükselişini bir anlamda engelliyor. Bu nedenle, TL depo alım ihaleleri parasal sıkılaştırma adımlarının mevduat faizlerine yeterince yansması konusunda kalıcı etkide bulunamıyor" dedi.

İhracatçıların talebi de sıkıştırıyor

Her kur artışı fiyata yansırken vatandaş bu fiyatların karşısında yeniden döviz'e yöneliyor. Bunun bir kısır döngü olduğuna işaret eden bir diğer ekonomist Merkez Bankası'nın döviz talebinin yanı sıra ihracatçının kur artışı beklentisinin de zorladığına işaret etti. Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hakan Kara bir röportajında TL'nin geçmiş yıllara nazaran hafif değerli olduğunu Merkez Bankası'nın da 2016'dan beri değersiz kura alışmış reel sektörün geçişini iyi yönetmesi gerektiğini kaydetti. Bu dengeyi sağlamanın kolay olmadığını söyleyen Kara, kur artışının da enflasyonun altında kalacak şekilde kontrollü olmasına çalışıldığını vurguladı.

Erdoğan: Yüksek yargı kurumlarımız arasındaki ihtilafı gidermek mecburiyetindeyiz

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, yüksek yargı kurumları arasındaki ihtilafı gidermek mecburiyetinde olduklarını söyledi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, bugün Ankara'da Adli Yargı Hakim ve Cumhuriyet Savcıları ile İdari Yargı Hakimleri Kura Töreni'ne katıldı.

Erdoğan, buradaki konuşmasında kendilerine düşenin, yüksek yargı kurumları arasındaki tartışmalarda taraf olmak değil, sorunu çözecek mekanizmaları işletmek olduğunu ifade etti.

Cumhurbaşkanı, yüksek yargı kurumlarının Anayasa'da belirtilen görev tanımları, sınırları ve onlara yüklenen misyonlar konusunda bir belirsizlik bulunduğunu kaydetti.

'İhtilaf giderilmeli'

Erdoğan, "Anayasamıza göre her birinin görev alanı farklı olan yüksek yargı kurumlarımız arasındaki ihtilafı gidermek mecburiyetindeyiz" dedi.

Cumhurbaşkanı şöyle devam etti: "Uzunca süredir ülkemizin ihtiyacını karşılayacak yeni anayasa ihtiyacı olduğunu dile getiriyoruz. Mecliste mutabakat temin edilirse meseleyi kökten çözeceğiz. Yeni anayasa olmasa bile yargıdaki sorunu giderecek anayasa değişikliği için uzlaşma arayacağız, ülkemiz yargıya zarar verecek tartışmalardan kurtulmalıdır."

Erzincan'ın altını yerin altında değil üstünde

Ali Ekber YILDIRIM

21 Şubat 2024 Çarşamba

Türkiye bir kez daha maden faciası yaşadı. Erzincan'ın İliç ilçesindeki Anagold altın madeninde toprak kayması sonucunda 9 işçi toprağın altında kaldı. Bu satırlar yazılincaya kadar da kendilerine ulaşılamadı. Yetkililerin verdiği bilgiye göre 35 milyon metreküp toprak kaydı. Siyanür başta olmak üzere çeşitli kimyasalların kullanılarak altının ayrıştırıldığı bu toprak sadece insanlarımıza değil, doğaya, çevreye, suya, toprağa kısacası her türlü yaşama zarar veren bir facia.

Her maden kazasında olduğu gibi birkaç kişi gözaltına alındı, bazıları tutuklandı ve hukuki süreç devam ediyor. Öyle görünüyor ki sorumluluk toprak altındaki işçilerin üstünde kalacak.

İlgili bakanlıklar, yetkililer kazanın olduğu andan itibaren toprağın ve suyun temiz olduğunu, siyanürün suya karışmadığını iddia ediyor.

Türkiye'de maden felaketi ilk kez yaşanmıyor, Soma, Zonguldak ve daha birçok örneği var. Erzincan İliç'teki bu felaket olayın sıcaklığı ile bir haftadır konuşuluyor. Bir süre sonra unutulur ve faaliyetler aynen devam eder.

Madenin olduğu yerde tarım zarar görür

Değişmeyen kural şudur; dünyanın neresinde olursa olsun madencilik faaliyetleri tarımı, çevreyi, doğayı, toprağı, ağaçları, kuşları yani yaşamı olumsuz etkiler. Alınacak önlemlerle bu olumsuz etki belki azaltılabilir ancak tamamen sonlandırılmaz.

Türkiye'de olduğu gibi vahşi/sömürge madencilik yapılan ülkelerde ise insanlar, tarım, hayvancılık, çevre, toprak, su daha çok zarar görür. İnsanlar tarım yapamaz hale gelir. Sadece tarım alanlarının madencilik sahası olarak kullanılması değil, maden

işletmeleri aynı zamanda yöre halkına sağladığı iş olanakları da tarımı olumsuz etkiler.

Özellikle, tarımdan, hayvancılıktan para kazanamayan çiftçi, yeterince desteklenmiyorsa madende çalışmak daha cazip gelir. Düzenli maaşı, sigortası ve sonunda emeklilik hayali olduğu için tarımla uğraşmak yerine maden işçiliği tercih ediyor. Madencilik işletmelerinin olduğu bölgelere, köylere bakarsanız tarım, hayvancılık mutlaka gerilemiştir. Tarım değersizleştirilmiştir.

Erzincan'da tarım ve hayvancılık

Erzincan'ın temel geçim kaynağı tarım ve özellikle hayvancılıktır. Coğrafi işaret tescilli Erzincan tulum peyniri Avrupa Birliği'nden coğrafi işaret tescili almak için gün sayıyor. Erzincan tulumunun önemli üretim merkezlerinden birisi de maden faciasının olduğu İliç ilçesi ve köyleridir.

Erzincan Tarım ve Orman İl Müdürlüğü 2023 verilerine göre, Erzincan'da Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı 7 bin 271 çiftçi var. Büyükbaş hayvan işletme sayısı 6 bin 898, küçükbaş hayvan işletme sayısı 2 bin 226. Arıcılık işletme sayısı 1219. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere Erzincan için hayvancılık, tulum peyniri üretimi için de mera hayvancılığı çok önemli.

Arazilerinin yüzde 36'sı mera, yüzde 2'i orman

Erzincan'ın arazi dağılımına bakıldığında tarım alanı 209 bin 422 hektarla yüzde 18 paya sahip. Çayır ve mera alanı bunun iki katı 434 bin 269 hektar ve yüzde 36 paya sahip. Orman alanı ise 257 bin 472 hektar ve toplam arazilerin yüzde 21'ini oluşturuyor. Nadasa bırakılan 29 bin 738 hektar arazi var. Ayrıca tarıma elverişli olup kullanılmayan 68 bin 903 hektar tarım arazisi var.

Erzincan'da en çok ekilen ürünler buğday, arpa, yonca ve şeker pancarı. Meyve olarak ise, elma, üzüm ve kayısı ilk sıralarda yer alırken, en çok üretilen sebzeler de sırasıyla domates, hıyar, karpuz, biber ve fasulye.

Erzincan'da sera alanları genişliyor. 2016 yılında 90 dekar olan sera alanı 2022'de 506 dekara ulaştı. Hedef 2025'te 1000 dekara ulaşmak.

Çiftçi başına destek yıllık ortalama 6-7 bin lira

Erzincan'da 2023 yılında bitkisel üretimde 11 bin 498 çiftçiye toplam 81 milyon 175 bin 642 lira destek ödemesi yapıldı. Çiftçi başına yıllık ortalama 7 bin 60 lira destek ödemesi düşüyor. Hayvancılıkta ise 7 bin 974 işletmeye verilen toplam destek miktarı 48 milyon 142 bin 476 lira. İşletme başına ortalama 6 bin 37 lira. Erzincan'ın 1 yıllık tarımsal üretim hasılası yaklaşık 420 milyon dolar.

Erzincan tulum peyniri ve çiçek balı

Hayvan varlığı, 112 bin 418 büyükbaş, 597 bin 314 küçükbaş olmak üzere toplam 709 bin 732 baş. Toplam 9 bin 124 hayvancılık işletmesinin çok büyük bölümü küçük aile işletmesi olarak faaliyet gösteriyor. Erzincan'da 500 baş üzeri sadece 1 tane büyükbaş hayvan işletmesi var. 200 ile 500 baş arasında 10 işletme, 1 ile 5 baş arası 2 bin 221 işletme var. Arılı kovan sayısı 116 bin 943.

Kentin en önemli ve marka olmuş ürünü Erzincan tulum peyniridir. Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası tarafından coğrafi işaret tescilli alınan tulum peyniri yıllık ortalama 8 bin ton üretiliyor. Gerek yetiştirici gerekse ticari faaliyet bakımından Erzincan tulum peyniri üretimi kapsamında toplam istihdam edilen kişi sayısı, yaklaşık olarak 6-7 bin kişi olduğu tahmin ediliyor.

Bir başka önemli ürünü ise kekik ve gevenlerle kaplı dağlarda üretilen Erzincan çiçek balıdır. Yaklaşık 87 bin civarında arılı kovanı bulunan Erzincan, iklime göre değişmekle beraber yılda 1200 ton civarında bal üretimi gerçekleştiriyor. Refahiye Kaymakamlığı, Belediye, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Bal Üreticileri Birliği ve Ziraat Odasının çabaları ile Erzincan çiçek balı için de coğrafi işaret tescili alındı.

Maden sahası genişledikçe hayvancılık yok oldu

Maden işletmesinin olduğu İliç İlçesi'ne bağlı köylerde temel geçim kaynağı hayvancılıktı. Altın madenine adını veren Çöpler Köyü maden nedeniyle başka bir yere taşındı. Hayvanların otlatıldığı mera alanların büyük bölümü altın şirketi tarafından tel örgülerle çevrildi. Hayvanlara otlama alanı kalmadı. Köylerde yaygın olan küçükbaş hayvancılık deyim yerindeyse bitme noktasına geldi. Altın madeninin faaliyete geçmesi ile Sabırlı, Çöpler, Yakuplu köylüleri, ilçede yaşayanlar bu madende çalışmaya başlayınca hayvancılığı bıraktı.

Hayvancılığa kısmen de olsa devam edenler de şimdi peyniri, balı satamama korkusu yaşıyor. Köylüler siyanür var diye ürettikleri peynirin, balın satın alınmayacağı endişesi yaşıyor.

Anayasa Mahkemesi, hayvancılığın önemine dikkat çekti

Erzincan İliç'teki altın madeni ile ilgili uzun yıllardır devam eden bir hukuk mücadelesi var. Hem bireysel hem de sivil toplum kuruluşlarının açtığı davalar var. En dikkat çeken dava ise madenin olumsuz etkilediği köylerden birisi olan Yakuplu Köyü'nden Eşref Demir'in açtığı dava.

Madenin insan ve çevre sağlığı için tehlikeli olduğunu, tarım ve hayvancılığın dolayısıyla yaşam hakkının tehdit edildiğini belirterek hukuki bir süreç başlatan Eşref Demir'in Erzincan İdare Mahkemesi, Danıştay süreci ve en sonunda Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı hak ihlali başvurusu.

Anayasa Mahkemesi'nin 16 Ocak 2024 tarihli resmi Gazete'de yayımlanan kararı hem önceki yargı süreci hem de tarım ve hayvancılığın önemini özetliyor.

Bilirkişi heyetince ziraat mühendisi yok!

Birçok davaya örnek olacak, emsal kabul edilecek Anayasa Mahkemesi'nin ders niteliğindeki kararında özetle şu bilgilere yer veriliyor:

“Yargılama sürecinde İlk derece mahkemesi tarafından keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına hükmedilmiş ve bilirkişi raporu bükme esas alınarak ÇED olumlu kararının iptaline ilişkin davanın reddine karar verilmiştir. Bilirkişi raporunda projenin çevre ve insan sağlığı açısından oluşturduğu riskler ve başvurucunun iddiaları genel olarak değerlendirilmiş, ÇED olumlu kararında gerekli tedbirlerin öngörüldüğü sonucuna varılmıştır. Bununla beraber bilirkişi raporunu hazırlayan heyette tarım ve hayvancılıkla ilgili hususların mütalaası İçin ziraat mühendisi bilirkişi bulunmamaktadır. Bunun yanında bilirkişi raporunda proje faaliyet alanında kalan mera nedeniyle bölgedeki hayvancılığın etkilenip etkilenmeyeceğine ilişkin esaslı bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür.

ÇED raporunda bölge sakinlerinin temel geçim kaynağının hayvancılık olduğu, proje alanında kalan meranın aktif olarak kullanıldığı ifade edilmiş; bilirkişi raporunda ise meranın yer yer tahrip olduğu tespitine yer verilmekle yetinilmiş, projenin hayvancılık üzerindeki olası etkileri ve gerekli tedbirler irdelenmemiştir.

Mera alanları yüzeysel değerlendirildi

Başvurucunun proje nedeniyle tarım ve hayvancılığın zarar göreceğine yönelik esaslı iddialarına rağmen bilirkişi raporunda bölgedeki meranın proje alanında kalmasının hayvancılığa etkisine ilişkin yüzeysel bir değerlendirme yapılmıştır. Derece mahkemelerince de bu husustaki iddialara ilişkin bir tartışma yapılmamıştır. Bilirkişi raporunda söz konusu meranın proje bitiminde rehabilite edileceği ve oluşan zararın telafi edileceği belirtilmişse de uzun bir süre devam edecek olan madencilik faaliyetinin bölgenin temel geçim kaynağı olan hayvancılık Üzerine etkisinin de incelenmesi ve bu hususta ÇED raporunda gerekli tedbirlerin öngörülüp öngörülmediğinin ortaya konulması gerekir.

Somut başvuru açısından kamusal makamların başvuru ve kamunun menfaatleri arasında adil bir denge tesis edip etmediklerinin belirlenmesi hususunda önemlidir. Ancak bu bağlamda yapılan inceleme neticesinde başvurucunun uyuşmazlığın sonucuna etkili iddia ve itirazlarının derece mahkemelerince değerlendirilmediği görülmüştür. Mahkemenin bilirkişi raporundan hareketle ortaya koyduğu inceleme ve gerekçesinin ise sınırlı olduğu, bu yönüyle başvurucunun belirli iddialarına doğrudan bir cevap vermediği, başvurucunun bu iddialarının yargı mercileri önünde gerektiği gibi değerlendirilmesi imkânını elde edemediği görülmüştür.

Özel hayata saygı hakkı ihlal edildi

Yukarıda yer verilen tespitler ışığında kamusal makamların olaya özenle yaklaşmadığı, olayda söz konusu olan kamusal ve bireysel menfaatleri gerektiği şekilde değerlendirmede ve özel hayata saygı hakkı bağlamında pozitif yükümlülüklerini yerine getirmede değerlendirilmiştir.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir."

Özetle, Anayasa Mahkemesi kararında tarım ve hayvancılığın önemine vurgu yaparak, bilirkişi raporunu hazırlayan heyette ziraat mühendisi olmaması, mera alanları ile ilgili yüzeysel değerlendirme ve çelişkili ifadeleri ortaya koyuyor. Madencilik veya başka sektörlerle tarım karşı karşıya geldiğinde Anayasa Mahkemesi'nin de dikkat çektiği gibi tarım, hayvancılık, mera, su kaynakları hep yok sayılıyor. Değersizleştiriliyor. Oysa bu madenler birilerini zengin etmek için çıkarılıyor. Tarım ve hayvancılık ülkenin ve bölgede yaşayan halkın geçim kaynağı ve zenginliği. Bu nedenle Erzincan'ın altını sınırlı rezervi ile bir gün bitecek olan altın cevheri değil, binlerce yıldır yapılan tarım ve hayvancılıktır. Tulum peyniri, bal, buğday, arpa, yonca, elmadır.

TCMB her ay sessizce haykırıyor: “TL çok değersiz, çok değersiz!”

Alaattin AKTAŞ

21 Şubat 2024 Çarşamba

Başlığı yanlış yazdığımı düşünenler muhtemelen çıkmıştır. “Değerli” yazacağım halde yanlışlıkla “değersiz” yazdığım düşünülmüş olabilir. Yok hayır; yanlış yazmadım. Merkez Bankası’nın hesaplamaları Türk parasının fazlasıyla değersiz olduğunu ortaya koyuyor.

Yani Merkez Bankası’na göre, bu açıkça dile getirilmiyorsa da, bankanın yaptığı hesaplamalara göre, doların ya da diğer dövizlerin artması değil, tam tersine düşmesi gerekiyor.

Durun, hemen saldırıya geçmeyin! Bir kez daha vurgulayayım; bu benim görüşüm değil ki, Merkez Bankası’nın resmi veriyile ortaya koyduğu görüş.

Yaygın kanı Türk parasının değerli, hatta çok değerli olduğu yönünde ya... Bundan dolayı da kurun hızla artması gerektiği çok taraftar buluyor ve birileri de neyi dayanak aldıklarını izah etmeden, edemeden dolar için havada uçuşan tahminlerde bulunuyor ya; işte bu yüzden Merkez Bankası’nın “**çığılığı**” bir türlü duyulmuyor.

Merkez Bankası da bunu açık açık söyleyemiyor ama her ay web sayfasında bu durumu ilan ediyor.

Reel efektif döviz kuru

Türk parasının diğer paralara karşı gerçek anlamda değerli mi, yoksa değersiz mi olduğunu ortaya koyan veri Merkez Bankası’nın hesapladığı reel efektif döviz kuru endeksi, kısaca REK...

Reel efektif döviz kuru; Türkiye’nin ticaret yaptığı ülkelerin paralarıyla Türk parasının karşılaştırılması. Bu yapılırken hem ilgili ülkelerdeki, hem Türkiye’deki enflasyon dikkate alınarak bir değer bulunuyor. REK için başlangıç yılı 2003 ve o yılın endeksi 100 kabul ediliyor.

100'ün üstündeki değerler Türk parasının reel anlamda değerli olduğunu gösteriyor, 100'ün altındaki değerler ise Türk parasının reel olarak değersiz kaldığı anlamına geliyor.

Grafiklerin söylediği...

Yazımda iki grafik var. İlk grafik aylık REK'in yıllık ortalamasını gösteriyor ve 2003 yılından bu yılın ocak ayına kadar olan dönemi kapsıyor. (2024 yılı ortalaması olarak eldeki tek veriyi, ocak ayını kullandım.)

İlk grafiğin açılımı niteliğindeki ikinci grafik ise 2018 yılından bu yana olan dönemin aylık seyrini ortaya koyuyor. Bu grafikler bize neler mi söylüyor:

■ **Reel efektif döviz kuru endeksi, özellikle TÜFE bazlı hesaplamaya göre 100'ün çok altında ve bu da Türk parasının aşırı değersiz olduğuna işaret ediyor.**

■ 2003 yılında 100 olan reel kur endeksi, bu ocakta TÜFE bazlı hesaplamaya göre 56.95'e, Yİ-ÜFE bazlı hesaplamaya göre 86.53'e inmiş durumda.

■ **Reel efektif döviz kuru endeksinin 2003 düzeyine, yani 100'e gelmesi için Türk parasının değer kazanması, örneği dolarla verirsek, ocak ayı ortalaması 30 lira olan doların TÜFE bazlı hesaplamaya göre 17 liraya, Yİ-ÜFE bazlı hesaplamaya göre ise 26 liraya inmesi gerekiyor.**

■ Baz yılı olarak 2003'ü almayıp daha yakın zamana odaklansak da durum pek değişmiyor. TÜFE bazlı endeks 2016 yılında da 100, aynı yıl Yİ-ÜFE bazlı endeks de 97 idi. 2003'ten 2016'ya kadar TL genellikle değerli seyretti; 2016'da 2003 düzeyine geri dönüldü, sonrasında ise TL'nin reel değeri hızla düştü.

Ya enflasyon hesabı yanlışsa?

■ **Eğer reel efektif kur doğru ve gerçeği yansıtıyor ise dövizin düşmesi, yani TL'nin değer kazanması gerekiyor. Ama unutmayalım; bu hesaplamada enflasyon temel belirleyici. Sakın biz enflasyonu yanlış ve eksik ölçüyor olmayalım!**

■ 2003'ten 2018'e kadar olan dönemdeki reel kur endeksi TÜFE ve Yİ-ÜFE'de paralel sayılabilecek bir seyir izliyor. 2018 yılıyla birlikte bir ayrışma başlıyor. Yİ-ÜFE bazlı endeks yüksek seyrediyor, TÜFE bazlı endeks ise adeta dibe oturuyor. Bu da akla son yıllarda TÜFE ölçümünün pek doğru olmadığı iddialarını getiriyor. Doğrusu TÜFE bazlı endeksin böylesine düşük bir düzeye gerilemesine, hele hele Yİ-ÜFE ile makasın böylesine açılmış olmasına başka türlü bir izah da bulunamıyor.

Düzeltilmenin bir başka yolu...

■ **Özellikle TÜFE bazlı reel efektif döviz kuru endeksinin 100'den 56.95'e kadar gerilemesi bir yanlışla işaret. Biraz önce belirttim, bu yanlış düzeltmek (düzeltmek gibi bir çaba yok da, diyelim var), doların 17 liraya indirilmesiyle**

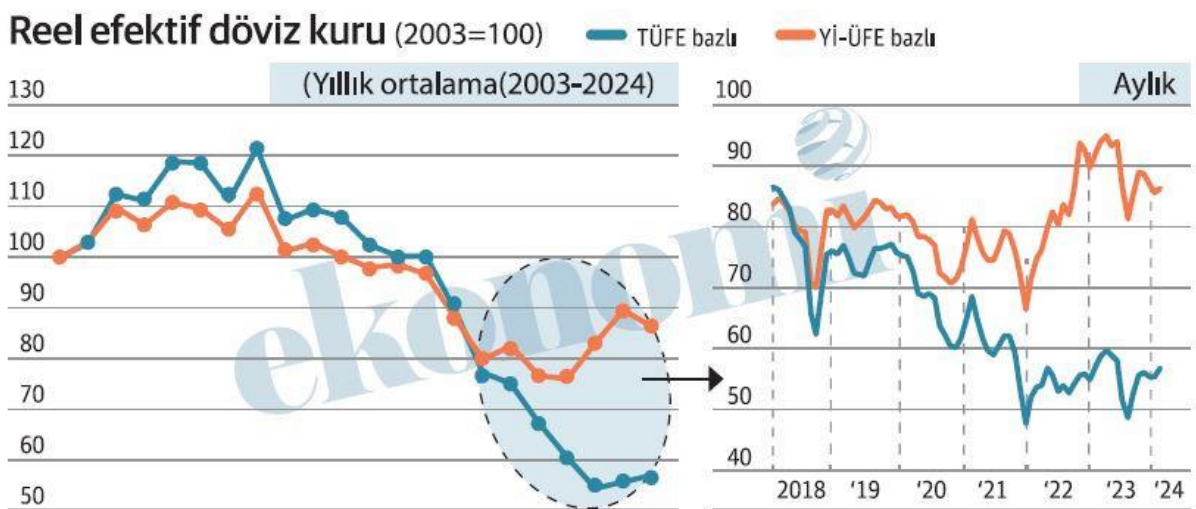
mümkün. Bu tabii ki söz konusu değil. Düzeltme için bir yol daha var; fiyat endeksini doğru yazmak!

■ Bugünkü fiyat düzeyi bir kata yakın artarsa, TL reel düzeyine gelir. Bu söylediğimden fiyatlar artmalı anlamı çıkmaz; TÜFE'nin fiyat artışlarını tam yansıtmadığı anlamı çıkar. Fiyatlar örneğin yüzde 100 arttığı halde endekse yüzde 50 artmış gibi yansır, bu süreçte kur ise yüzde 70 yükselirse (ki reel kur endeksi böyle olduğuna işaret ediyor) sonuçta Türk parası da bu enflasyona göre değer kaybetmiş görünür.

Merkez Bankası'nın çaresizliği

Bu veriler herhalde en çok Merkez Bankası'nın canını sıkıyordur. Her ay bir veri açıklıyor ve adeta “yarım ağız” bir şekilde “**Paramız da çok değer yitirdi, ne yapsak**” diyorsun. Sonra da paranın gerçek değerinin çok uzağında kalmasına yol açan başlıca etken olan enflasyonun ölçümüne bir etkide bulunamıyor ve olan biteni izliyorsun. Ve yaptığın hesapların şaşmasına yol açan o enflasyona göre de politika belirlemeye çalışıyorsun.

Türk parasının aslında reel olarak çok değersiz olmadığını da biliyorsun ama ne çare ki her ay o veriyi de açıklamak zorundasın.

Türkiye'nin net uluslararası yatırım açığı küçüldü

Uluslararası yatırım pozisyonu (Milyar Dolar)			
	2022	2023	Değ. (%)
DIŞ VARLIKLAR	308.351	326.914	6,0
Doğrudan Yatırımlar	55.984	61.944	10,6
Portföy yatırımları	2.760	2.947	6,8
Hisse senetleri	1.178	1.288	9,3
Borç senetleri	1.582	1.659	4,9
Diğer yatırımlar	120.871	121.139	0,2
Diğer Hisse Senedi ve Katılım Payları	2.075	2.198	5,9
Efektif ve Mevduatlar	60.805	62.551	2,9
Krediler	7.358	5.385	-26,8
Ticari Krediler	49.044	49.438	0,8
Diğer Varlıklar	1.589	1.567	-1,4
Rezerv varlıklar	128.736	140.884	9,4
Parasal altın	45.846	48.164	5,1
Özel Çekiş Hakları	7.333	7.409	1,0
IMF nezdinde rezerv varlıklar	150	152	1,3
Diğer rezerv varlıkları	75.407	85.159	12,9
Döviz varlıkları ve mevduatlar	68.994	81.600	18,3
Menkul kıymetler	6.413	3.559	-44,5
DIŞARIYA OLAN YÜKÜMLÜLÜKLER	624.484	612.122	-2,0
Doğrudan Yatırımlar	204.589	158.583	-22,5
Sermaye	192.500	145.514	-24,4
Diğer sermaye	12.089	13.069	8,1
Portföy yatırımları	93.300	95.835	2,7
Hisse senetleri	28.773	29.536	2,7
Borç senetleri	64.527	66.299	2,7
Diğer yatırımlar	326.595	357.704	9,5
Efektif ve Mevduatlar	88.532	106.599	20,4
Krediler	178.965	187.408	4,7
Ticari Krediler	51.876	56.388	8,7
SDR Tahsisatları	7.222	7.309	1,2
NET ULUSLARARASI YATIRIM POZ.	-316.133		-9,8

Naki BAKIR

21 Şubat 2024 Çarşamba

2023'te Türkiye'nin dış varlıkları yüzde 6 büyüyerek 326,9 milyar dolara çıktı, dışarıya olan yükümlülükler ise yüzde 2 küçülerek 612,1 milyar dolara indi.

2 023 yılında Türkiye'nin dış varlıkları artarken, dışarıya olan yükümlülükleri azaldı; varlık-yükümlülük dengesini gösteren net uluslararası yatırım pozisyonundaki açık 30 milyar dolardan fazla küçüldü.

Merkez Bankası, ödemeler dengesi istatistikleri kapsamında 2023 yılı uluslararası yatırım pozisyonu gelişmelerini açıkladı. Buna göre 2023 yılında Türkiye'nin dışarıya olan yükümlülükleri (yabancıların varlık ve alacakları) yüzde 2 küçülerek 612,1 milyar dolara gerilerken, Türkiye'nin dış varlıkları yüzde 6 oranında büyüyerek 326,9 milyar liraya yükseldi.

Bunun sonucunda; yurt dışı varlıklar ile yükümlülüklerin farkı olan ve büyük farkla açık veren uluslararası yatırım pozisyonu 2022 sonundaki "eksi" (-) 316,1 milyar dolar düzeyinden 2023 sonunda "eksi" 285,2 milyar dolara

yükseldi. Böylece Türkiye'nin uluslararası yatırım açığı 2023 yılında 30,9 milyar dolar küçüldü.

Uluslararası Yatırım Pozisyonu, bir ekonomideki yerleşik kişilerin yurt dışı yerleşik kişilerden olan finansal alacakları ile rezerv varlık olarak tutulan altın ve döviz şeklindeki finansal varlıklarının ve yerleşiklerin yurt dışı yerleşik kişilere olan finansal yükümlülüklerinin belli bir tarihteki stok değerini gösteriyor.

İlk yarıda küçülme, ikincide artış

Hem Türkiye'nin dış varlıkları hem de dış yükümlülüklerinin yılın ilk yarısında küçülürken, ikinci yarıda büyüdüğü gözlemlendi. 2022 sonunda 308,4 milyar dolar olan dış varlıklar mart sonunda 307,7 milyar dolara, haziran sonunda da 294,5 milyar dolara geriledikten sonra, eylül sonunda 303,6 milyar ve aralık sonunda 326,9 milyar dolara yükseldi.

2022 sonunda 624,5 milyar dolar olan dış yükümlülükler martta 571,5 milyar dolara, haziranda 555,3 milyar dolara gerilerken, eylülde 607,6 milyar dolara, yılın sonunda 612,1 milyar dolara yükseldi. 2022 sonunda -316,1 milyar dolar olan net uluslararası yatırım pozisyonu bu gelişmelere bağlı olarak mart sonunda -263,8 milyar, haziran sonunda -260,8 milyar, eylül sonunda -304 milyar ve aralık sonunda -285,2 milyar dolar düzeyinde oluştu.

158,8 milyar dolarlık yabancı doğrudan yatırımı

Yabancıların Türkiye'deki doğrudan yatırımlarının 2022 sonunda 204,6 milyar dolar düzeyinde bulunan stok değeri, 2023 yılında döviz kurundaki değişimlerin de etkisiyle yüzde 22,5 oranında yaklaşık 46 milyar dolar küçülerek 158,6 milyar dolara indi.

Bunun 145,5 milyar dolarını, ana merkezi başka ülkelerde bulunan uluslararası doğrudan yatırımcıların Türkiye'de yeni bir şirket kurmak ya da mevcut şirketlere iştirak etmek amacıyla yaptığı yatırımı kapsayan "sermaye yatırımları", 13,1 milyar dolarını ise yurt dışı firmaların Türkiye'deki iştirakine sağladığı ticari ve nakdi kredi plasmanları oluşturdu.

Sıcak para yatırımı 95,8 milyar dolar

Uluslararası yatırımcıların Türkiye'de Borsa ve tahvil, bono gibi borçlanma senetlerinde tuttukları ve "sıcak para" portföylerinin piyasa değeri ise 2023 yılında yüzde 2,7 artarak 95,8 milyar dolara yükseldi. Bu portföyün 29,5 milyar dolarlık bölümünün yabancıların BIST'ten aldıkları hisse senetleri, 66,3 milyar dolarını ise tahvil, bono gibi borçlanma araçları oluşturdu.

Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) verilerinden hesaplanan portföy değeri uluslararası yatırım pozisyonu tablosunda stok veri olarak, iki dönem arasındaki değişim ise fiyat

ve kur hareketlerinden arındırıldıktan sonra “akım veri” olarak ödemeler dengesi tablosunda cari açığın finansmanına dair sermaye hesabı kalemine kaydediliyor.

Hesaplama, hisse senedi stoku içinde yer alan ancak yüzde 10 kriterini aşması nedeniyle doğrudan yatırım konusu olan ve BIST’te gerçekleştirilen hisse senedi alımları, “Portföy Yatırımları” kaleminden düşülerek “Doğrudan Yatırımlar” kalemine yansıtılıyor.

Yabancıların kredi ve mevduatları

Ekonomi yönetiminin Türkiye’nin son dönemde hızla büyüyen dış kaynak ihtiyacını karşılamak için yurt dışı temasları sürerken; dış finans kurumları’nın Türk kamu ve özel sektörüne kullandığı krediler ile yurt dışı yerleşiklerin Türk bankalarına açtığı mevduat hesaplarının toplam hacmi ise 2023 yılında yüzde 9,5 oranında bir artışla 357,7 milyar dolara yükseldi. Ödemeler dengesi tablosunda “diğer yatırımlar” başlığı altında yer alan söz konusu büyüklük, 2022 sonundaki düzeyinin net 8,4 milyar dolar üzerinde gerçekleşti.

“Diğer yatırımlar” başlığındaki dış yükümlülüklerin 106,6 milyar dolarını yabancıların Merkez Bankası ve bankalardaki efektif ve mevduatları; 187,4 milyar dolarını bankalar, genel hükümet ve özel sektöre kullandıkları krediler, 56,4 milyar dolarını reel sektöre açtıkları ticari krediler, 7,3 milyar dolarını da Türkiye’nin kotası çerçevesinde Merkez Bankası’na rezerv sağlamak amacıyla IMF tarafından tahsis edilen SDR cinsinden uluslararası rezerv olan Özel Çekiliş Hakkı oluşturdu.

Türkiye’nin dış varlıkları kapsamında, parasal altın, döviz rezervi, SDR gibi kalemlerden oluşan “rezerv varlıklar” kalemi 2022 yıl sonuna göre yüzde 9,4 oranında 12,1 milyar liralık net artışla 140,9 milyar dolara yükseldi.

Türkiye’nin dış varlıkları

Dış varlıklar kapsamında efektif ve mevduatlar, krediler, ticari krediler gibi kalemlerden oluşan “diğer yatırımlar kalemi” yüzde 0,2 oranında bir artışla 121,1 milyar dolara çıktı. Diğer yatırımlar alt kalemlerinden bankaların yabancı para ve TL cinsinden efektif ve mevduatları yüzde 3,7 oranındaki artışla 46,7 milyar dolar oldu.

Türklerin yurt dışı doğrudan yatırımlarının değeri 2023 yılında yüzde 10,6 oranında yaklaşık 6 milyar dolarlık bir artışla 61,9 milyar dolara çıktı. Bunun 56,2 milyar dolarını doğrudan sermaye yatırımı, 5,8 milyar dolarını ise grup şirketlere ticari ve nakdi kredi plasmanları oluşturdu. Türklerin yurt dışı portföy yatırımları da yüzde 6,8 oranında artarak 2,9 milyar dolar oldu. Bunun 1,3 milyar doları hisse senedi, 1,6 milyar dolarlık bölümü ise borçlanma senetlerinden oluştu.

Abdulkadir Selvi

Kent ittifakı değil Kandil ittifakı

Özgür Özel'in CHP grubundaki konuşmasını izledim.

Hatay'la ilgili konuya gelince bir çırpınış içindeydi. Nasıl olmasın? İnternette bir arama yapsanız Özgür Özel'in Hatay Büyükşehir Belediye Başkan adayıyla ilgili olarak 3 dakika önce, 1 saat önce, 1 gün önce, 2 gün önce, 10 gün önce, 14 gün önce yaptığı açıklamalar var.

LÜTFÜ SAVAŞ'IN RESTİ

Her defasında Lütfü Savaş'ı değiştirmek isteyen ama bir türlü başarılı olamayan bir Özgür Özel var. Lütfü Savaş'a CHP'nin tanıtım filminde yer vermediler. Ankara'ya çağrıldığı halde belediye başkan adaylarının lansmanında ismini anons etmediler. Ama sonuçta siyaset satrancında kazanan Lütfü Savaş oldu. Lütfü Savaş, bağımsız belediye başkan adayı olurum diye rest çekti, Özgür Özel geri adım atmak zorunda kaldı. Yapay zekâya değil, Hatay zekâya sorsanız bu duruma düşmezsiniz diye dalga konusu oldu. Eskişehir'de Yılmaz Büyükerşen şimdi keşke ben de bağımsız aday olurum diye rest çekseydim, adaylığımı kabul etmek zorunda kalırlardı diye dizlerini dövüyordur.

ÖZGÜR ÖZEL'İN YENİLGİSİ

Bunun adı CHP Genel Başkanı Özgür Özel'in Lütfü Savaş karşısında yenilgisidir. Böylece Özgür Özel bir belediye başkan adayını dahi değiştiremeyen genel başkan konumuna düştü. İstanbul'da ilçe belediye başkan adayları Ekrem İmamoğlu'nun kendilerini çağırıp aday olmayacaklarını tebliğ ettiğini açıkladılar. Özgür Özel, İstanbul'da ilçe belediye başkan adaylarını dahi belirleyemeyen bir genel başkan pozisyonuna düştü. O nedenle İstanbul'daki aday tanıtım toplantısına katılmadı. Lütfü Savaş'ın resti karşısında geri adım atmasıyla birlikte Özgür Özel topal ördek konumuna düştü.

BİDEN'LA MI PUTİN'LE Mİ

Düşünün ki Özgür Özel ezkaza bu ülkenin başına geçmiş. Partisinin bir belediye başkanını dahi değiştiremeyen birisi, uluslararası sorunlar karşısında Biden'la mı Putin'le mi mücadele edecek? Kendi hakkını koruyamayan birisi Türkiye'nin haklarını nasıl koruyacak?

EKREM İMAMOĞLU NEDEN ÖNEMLİ

ABD Büyükelçisi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a güven mektubu sunduktan 24 saat sonra Ekrem İmamoğlu'nu ziyaret edince, İstanbul kara teslim olduğu gün Ekrem İmamoğlu ile İngiliz Büyükelçisi balık ziyafetinde buluşunca, İngiliz Büyükelçisi Türkiye'ye veda ederken Ekrem İmamoğlu'na özel bir vedada bulununca, yabancı güçler açısından Ekrem İmamoğlu'nun ne kadar önemli olduğunu anlamıştım. Ancak Kandil açısından vazgeçilmez olduğunun farkında değildim.

HDP İLE İTTİFAK

2019 yerel seçimlerinde HDP, İstanbul'da aday göstermeyerek Ekrem İmamoğlu'nu destekledi. Ancak hem yerel seçimlerde hem 2023 cumhurbaşkanlığı seçiminde CHP ile HDP arasında gayri resmi bir ittifak vardı. Kılıçdaroğlu HDP'yi ziyaret etmiş, HDP cumhurbaşkanı adayı çıkarmayacağını açıklamış, Kandil'den birbiri ardına Kılıçdaroğlu'na destek açıklamaları yapılmıştı.

DEM'LE GÖRÜŞMELER

Bu seçimlerde ise HDP'nin yerini alan DEM Parti açık ittifaktan yana olduğunu açıklamıştı. Özgür Özel ile DEM Parti eş genel başkanları karşılıklı olarak birbirlerini ziyaret etmişlerdi. CHP, PKK gölgesi nedeniyle DEM'le açık ittifak yapmaktan çekindi. DEM Parti, Ankara ve İstanbul'da adaylarını çıkardı. Ama söz konusu Ekrem İmamoğlu olunca farklı bir sistem işlemeye başladı. DEM'de Ekrem İmamoğlu'na özel bir model geliştirildi. Bu modelin adını vermeden önce iki gelişmeyi dikkatinize sunmak istiyorum.

BAŞAK DEMİRTAŞ ÇEKTİRİLDİ

1 Başak Demirtaş'ın adaylığı sürecinde PKK yöneticilerinden Mustafa Karasu bir açıklama yaptı. Bunun üzerine Başak Demirtaş apar topar aday olmadığını ilan etti, Selahattin Demirtaş kargaları kendine güldüren bir savunma yaptı.

PKK'LI KARASU İTTİFAK DEDİ

2 Mustafa Karasu'nun açıklamasında Başak Demirtaş'a yoğunlaşıldığı için daha önemli olan mesaj ıskalandı. Mustafa Karasu, "İttifak konusunda, ortaklaşma konusunda herkes hassas olmalı. En fazla da tabii ki Kürt halkı olmalı. Türkiye'deki demokrasi güçleriyle ortaklaşarak, ittifakları güçlendirerek, var olan

ittifakları sahiplenerek, ittifaklara değer vererek bu mücadeleyi yürütmek gerekiyor. Bazı çevreler ittifakları tırtıklayabilir, ittifaklar şöyle böyle diyebilirler. Kürt halkı bunlara kulak vermemeli. İttifakları tu kaka eden, ittifakları kötüleyen anlayışlar Kürt dostu değildir” dedi.

KENT İTTİFAKI NEREDEN ÇIKTI

3 DEM Parti 17 Aralık'ta “Kent uzlaşısı zeminini oluşturmayı öncelikli görev olarak görüyoruz” diye açıklama yaptı.

Bunun üzerine ne oldu? CHP'nin Esenyurt Belediye Başkanı adayı Ali Gökmen çekildi, DEM Parti'nin istediği Ahmet Özer ilan edildi. Doğan görünümlü şahin misali CHP görünümlü DEM Partili oldu. Belediye meclisinde ise DEM Parti'ye üyelikler ayrıldı.

MİLLİYETÇİ SEÇMENİ KAÇIRMAMAK İÇİN

Kent uzlaşısı için ambalaj tarafı. Ekrem İmamoğlu'na oy verecek olan milliyetçi, muhafazakâr ve ulusalcı seçmeni kaçırmamak için PKK'nın siyasi kolu olan DEM Parti tarafından geliştirilmiş bir model. Bu kent ittifakı değil Kandil ittifakı...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ

Hemen ‘DEM Parti İstanbul’da Meral Danış Beştaş’ı aday gösterdi’ denilecek. Bir; Başak Demirtaş aday gösterilmediği için DEM Parti oylarının yarısı Ekrem İmamoğlu'na kaydı. İki, Meral Hanım şimdiye kadar iki tweet paylaştı, bir konuşma yaptı. İstanbul’da rakibi olan Ekrem İmamoğlu’nu değil Murat Kurum’u hedef aldı. Ben Meral Danış Beştaş’ın tavşan aday olduğunu düşünmedim ama maç sırasında Ekrem İmamoğlu’nun pasörü gibi oynadığı izlenimini edindim. Muvazaalı bir aday profili çizmeye başladı.

ABD VE KANDİL’İN HESABI NE

Eğer ABD ve İngiltere başta olmak üzere küresel sistem Ekrem İmamoğlu'na yatırım yapıyorsa, eğer Kandil Ekrem İmamoğlu için ittifak modelleri oluşturuyorsa ben o insandan korkarım. Acaba küresel sistemin ve Kandil’in İmamoğlu'na yönelik hesabı ne diye düşünürüm.

ZELENSKİ

Zelenski’ler böyle bulunuyor ve bu şekilde ülkelerin başlarına geçiriliyor.

Esfender KORKMAZ

Varlık fonu tefeci faizi ile borçlanıyor

- **Varlık fonu dolar borcuna yüzde 10 faiz ödüyor.**
- **Yüzde on faiz, uluslararası piyasalarda tefeci faizine denktir.**

Avrupa Merkez Bankası (AMB) ana refinansman faiz oranı yüzde 4,50, mevduat faiz oranı yüzde 4 'tür. Türkiye beş yıllık CDS oranı 291 'dir. Ancak şubat başında Türkiye varlık fonu tahvil ihraç etti ve Getiri oranı Euro faizi artı Türkiye'nin CDS oranının üstünde yüzde 8,375 oldu. Yine varlık fonu on yıllık tahvillerinde faiz oranı yüzde 10'dur.

Türkiye başkanlık sistemine geçmeden önce ve bu günkü ekonomik istikrarsızlık öncesinde hiçbir zaman dolarla borçlanmaya yüzde 10 faiz ödemedi.

Bunun içindir ki Türkiye'nin bir yıl içinde ödemesi gereken dış borç stoku çok hızlı arttı. 2021 yılında 171,6 milyar dolar iken, 2022 yılında 190,2 milyar dolara 2023 sonunda ise 226,6 milyar dolara yükseldi.

Hükümetler, cari açığı kapatmak, döviz talebini karşılamak için varlık fonunu kullanarak yüksek faizle dış borç alıyor. Her seferinde söylerim; Türkiye demokrasi ve hukukta yeniden güven sağlasa Türkiye ye yabancı yatırım sermayesi gelir. İthal girdi payını düşürmek için devlet veya özel sektör yatırım yapsa, cari açık kalmaz. Ama yapmıyor. Çünkü demokrasi ve hukukta geri dönme riskine giremiyor.

Aslına bakarsak AKP hükümetleri siyasi iktidarın ilk yıllarında Dünyada sermaye hareketleri yaygındı. İMF ve AB çıpası ile yüksek reel faiz nedeniyle Türkiye'ye o yıllarda sermaye girişi oldu. Ekonomide büyüme oldu ve fakat üretim dışa bağımlı hale geldiği için potansiyel büyüme düştü ve potansiyel cari açık sorunu oluştu.

Hükümetler bir süre İMF'nin güçlü ekonomiye geçiş programına uymak zorunda kaldılar ve fakat hiçbir zaman kendi istikrar politikaları olmadı. Bakış açıları her zaman günü kurtarmak için sürekli cin fikir üretmek oldu. Kur korumalı mevduat ve Varlık fonu da bu cin fikirlerden ikisidir.

Türkiye’de ki varlık fonunun dünyada benzeri yoktur. Varlık fonu borç verenlere karşı devlet kurumlarını teminat göstermek için kurulmuştur. Başkanı Recep Tayyip Erdoğan’dır.

2023 Aralık	
KAMU	46.692
GENEL HÜKÜMET (**)	5.300
Merkezi Yönetim	4.808
Mahalli İdareler	492
Fonlar	0
FİNANSAL KURULUŞLAR	41.102
Bankalar	41.102
Bankacılık Dışı	0
FİNANSAL OLMAYAN KURULUŞLAR	290
KİT'ler	290
Diğer	0
TCMB	46.360
ÖZEL	133.590
FİNANSAL KURULUŞLAR	62.011
Bankalar	58.513
Bankacılık Dışı	3.498
FİNANSAL OLMAYAN KURULUŞLAR	71.579
TOPLAM	226.642

(*) Orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine bir yıl ve daha kısa kalan dış borçları göstermektedir.

(**) T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yurt dışında ihraç edilen borçlanma senetlerinden (eurobond) itfasına bir yıl ve daha kısa vade kalanlar için yapılacak ödemeleri kapsamaktadır (yurt içi yerleşik kişilerce satın alınanlar hariç).

Zaten şirketin kuruluş amacında "sermaye piyasalarında araç çeşitliliği ve derinliğine katkı sağlamak" şeklinde bir amaç vardır.

2017 yılında kanun hükmünde kararname ile ; Halkbank, Türk Hava Yolları, Borsa İstanbul ve Ziraat Bankası dahil olmak üzere çeşitli büyük bütçeli kamu kuruluşları ve hazine arazileri bu fona devredildi.

Varlık fonu sayıştay denetimine tabi değil. Dolayısıyla devredilen kuruluşlar da sayıştay denetimi dışında tutulmuş oluyor. Başka bir ifade ile halkın malı, halk tarafından denetlenemiyor.

Dünyada çoğu ülkede ulusal fon vardır. Bu fonlar, Türkiye’de ki gibi borçlanmak için değil, ülkelerin cari fazladan oluşan dövizleri, petrol ve maden gelirlerini değerlendirmek için kurulmuştur. Dünyada devlet ve ABD’ eyalet fonları içinde;

- **Petrol fonu 39 ülke,**
- **Cari fazla fon; 27 ülke**
- **Kamu arazileri; 2 ülke**
- **Bakır 2 ülke**
- **Fosfat 1 ülke**
- **Hükümet kredileri 1 ülke**
- **Mineral maden 4 ülke**
- **Elmas, 1 ülke**
- **Doğal, kaynaklar emtia 1 ülke (Türkiye)**

Osmanlı İmparatorluğu, 1862 yılında Londra’da Deveau ve Ortakları ile yüzde 6 faizle borçlanma anlaşması imzaladı. Bu faizlerle Düyünü Umumiye’ye gitti.

Şimdi Varlık fonunun yüzde 10 faizle dış borç alması Düyünü Umumiye’den daha ağır bir yükür. Bu yük bu günkü iktidar tarafından gelecek nesillerin gelirini ve refahını ipotek altına almak demektir.